

Vysokoškolský zákon: chyby sa objavujú už v príprave

Jozef Smla

Nielen v akademickej a novinárskej obci sa už niekoľko týždňov diskutuje o zmenách v zákone o vysokých školách. To je dobre. Ale vecnosti diskusie neprospieva, že návrh sa počas diskusie viac ráz zmenil a inovácie sa nezverejnili. Tým sa, žiaľ, stratila možnosť pripomienkovať znenie, ktoré sa predložilo vláde. Navyše bolo by iste zaujímavé poznať oficiálne stanoviská reprezentácií vysokých škôl (Slovenská rektorská konferencia, Rada vysokých škôl, Študentská rada vysokých škôl), s ktorými je minister zo zákona povinný návrh prerokovať.

Prvá výzva, externisti

Náš súčasný vysokoškolský zákon má 114 paragrafov členených na niekoľko stovák odsekov a „písmen“. Len na porovnanie, dánsky zákon má 12 paragrafov so 72 článkami, slovenský je členený na 100 článkov, švédsky má v piatich kapitolách 39 paragrafov. Napriek tomu nemožno pochybovať, že obsahujú v kondenzovanej podobe všetko, čo je pre poslanie vysokého školstva a jeho fungovanie podstatné. Pritom tiež splnomocňujú na prijatie ďalších zákonných alebo všeobecne záväzných ustanovení vládu či ministerstvo, určujúc ich základný rámec. Takéto dotváranie dáva možnosť operatívnych zmien v legislatíve, ktoré sú vynútené napríklad zmenami v školskej politike štátu a ešte častejšie

školskou praxou.

Najviac sa diskutuje o externej forme štúdia. O zmenách vo financovaní, o kvalite a obmedzení počtu externých študentov. Otázkou spoplatňovania ponechajme teraz bokom. Úvahy o nižšej kvalite vzdelania absolventov externého štúdia (nemáme na mysli jednotlivcov, ale celok) v porovnaní s absolventmi denného štúdia sú zrejme oprávnené. Počas štúdia je

„ Úvahy o nižšej kvalite vzdelania absolventov externého štúdia (nemáme na mysli jednotlivcov, ale celok) v porovnaní s absolventmi denného štúdia sú zrejme oprávnené

Jozef Smla, vedecký pracovník

väčšina externistov zamestnaná, počet hodín, ktoré majú stráviť v škole, je najmenej o tretinu menší, nie sú pripravení na samoštúdium a iné dôvody.

Navrhuje sa, aby počet externých študentov nemohol presiahnuť polovicu počtu študentov denného štúdia. Obmedzenie ich počtu by sa však nemalo viazať na vysokú školu ako celok, ale na jednotlivé fakulty, ešte lepšie na konkrétne študijné programy. Pri celoškolskom

vykazovaní sa jedna fakulta ľahko „priživí“ na ostatných. Len ako príklad – v tomto akademickom roku by mohlo za uvedenej podmienky na celej Univerzite Komenského študovať skoro o tri tisíce externých študentov viac, ako ich študuje v súčasnosti. Ale fakulta manažmentu prekračuje 50-percentnú hranicu približne o 1 300 externistov, právnická fakulta o vyše 700 študentov.

Aj učiteľov treba učiť

Pri návrhu zaviesť kategóriu odborných vysokých škôl sa niektorí tvária prekvapene, akoby išlo o objavnú novinku. Stačí však, ak sa rozhlídneme hoci len v najbližšom zahraničí (Česko, Rakúsko). Takýto druh vysokých škôl (vzdelávajúcich po maturite) je tam, ale aj inde vo svete už dávno bežný pre jednotlivca i účelne fungujúci štát.

Pedagogická erudovanosť vysokoškolských učiteľov – tejto komunity ako celku – má dnes výrazné medzery, hoci spolu s vedeckým bádaním patrí ku kľúčovým predpokladom, aby bola vzdelávacia práca vysokých škôl efektívna. Preto by v novelizovanom zákone o vysokých školách mala byť zreteľne formulovaná požiadavka na povinné systematické pedagogické vzdelávanie vysokoškolských učiteľov. Zvýšiť treba aj požiadavky na preukazovanie pedagogickej spôsobilosti pri habilitáciách a vymenúvaní za profesorov.

Ďalším problémom je nadväznosť stredoškolského a vysokoškolského štúdia.

LESYKOVE KRESBY NÁJDETE NA INTERNETE lesyk.pravda.sk

Vysoké školy sa po veľa rokov sťažujú na nedostatočnú vedomostnú pripravenosť absolventov stredných škôl na vysokoškolské štúdium. Príprava by mohla byť oveľa cielavedomejšia a dlhodobejšia, keby sa zmenili príslušné ustanovenia zákona. Tak, aby dostatočne podrobné informácie o obsahu prijímacích skúšok, spôsobe ich vykonania a hodnotenia pre jednotlivé študijné programy mali stredoškóľci už na začiatku 3. ročníka. To by im pomohlo pri zmysluplnej výbere predmetov voľiteľného

a nepovinného vyučovania či pri dlhodobejšom štúdiu neučebnicovej literatúry.

Škola má aj poradiť

Novelizácia zákona je aj príležitosťou posunúť ďalej informačné a poradenské služby. Napríklad aj ako súčasť marketingu vysokých škôl. Čím viac sú v súčasných podmienkach školy samostatné pri výbere študentov, tým viac sa zároveň zvyšuje aj zodpovednosť škôl za ich prípravu. Je teda v záujme vysokej školy získavať a poskytovať informácie o vzťahoch medzi

študentom, školou a trhom pracovných síl. Tieto služby by sa mali zo zákona stať na všetkých vysokých školách samozrejmosťou, ich vykonávanie pre študentov i záujemcov o štúdium by malo byť bezplatné.

Reformné snahy v našom ani zahraničnom vysokom školstve (nielen vysokom) nikdy neboli úspešné, ak sa sústreďovali iba na nové štátne smernice a predpisy, ale pritom chýbali podnety a podmienky, ako sa angažovať v prospech študentov.

Autor je vedecký pracovník